

יוצא מלשון הרי"ף בפרק אלו טרפות בסוגיא דגלגלה דמייתי שם דרבה בר בר חנה ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן דרביה הוא . וכן כתב ברי"ף בהדיא בפרק חזקת הבתים ועיין בראשונים ופוסקים . א"כ מוכרח לומר דזה התלמיד גם אם רצה ללמד חוב או זכות נגד דעת הרב יוכלו לנרץ ג"כ אותו דאי איתא דרך אם סובר כדעת הרב אז מונין אותו בשנים א"כ אין לו טעה רק לומר כדעת הרב והאיך מונין הרב ותלמידו בשנים . וא"כ זאת יסמך לכלל דאין הלכה כתלמיד במקום הרב ותלמידא בטלה דעתו ואין יוכל להיות צירוף נגד הרב . אלא ודאי דהכלל דקי"ל דהלכה כרב נגד תלמידו או כגדול לבני קטן כפי המבואר בש"ס (פ"י פ"ק דף יא.) זה דוקא במילתא דתליא בגמרא היינו שהרב אומר כך בשם פלוני והוא אומר כך . אבל במילתא דתליא בסברא יכול לומר היפוך הרב ואם סברתו היא יותר נכונה יוכלו להכריע מן האד כסברת התלמיד נגד סברת הרב . ולכן כל הדקדוק למנות רב ותלמידו בשנים אם התלמיד הוא בעל סברא ומתילא נגד זה לא שייך לקרותו רב וזה ברור :

(יט) והנה בש"ס (פ"י דף יא.) איתא מחלוקת ר' יהושע בן קרחה ורבנן דהולכין אחר המחמיר ור' יהושע בן קרחה ס"ל דבשל תורה הלך אחר המחמיר ובשל סופרים הלך אחר המיקל . והר"מ (בפרק ד מהלכות ממרים הלכה ד) פוסק כר"י בן קרחה . וכל המפרשים מוספקין בדעתו של הר"מ דיוכל להיות שסובר דריב"ק פליג גם ארישא אם היה אחד גדול בחכמה ובמנין ג"כ בשל תורה אינו מכריע נגד חבירו כי הר"מ לא הביא כלל הדין דאם היה האחד גדול מחבירו בחכמה ובמנין ועיין בהגהת אור זרוע בפ"א דע"ז דאם היה אחד גדול בחכמה והשני גדול במנין הולכין אחר רוב מנין ופירש שני פירושים או שיש לו תלמידים הרבה גם אם אינם סוברים כוותיה או שצריך להיות שהתלמידים יהיו סוברים כוותיה יע"ש והוא שלא כפירוש הראב"ד בריש עדיות דמנין היינו בשנים . ולפי דברי הש"ך ביו"ד (סימן רמ"ב) ס"ל דדעת הרמב"ם (בפרק ד מהלכות ממרים) המובא לעיל נוטה כפירוש הראשון שבהגהת א"י דגם אם התלמידים אינם סוברים כוותיה ורק אם הוא גדול בתלמידים מיקרי רוב מנין . **והנה לכאורה יקשה** על ההבאות מאין יא' לו בסברא הזאת שיועיל ריבוי תלמידים גם אם התה אינם מודים לו בדבר הזה והוא דבר שאין השכל מחייב אבל מאלו סעד לדבריו מש"ס מפורש (פרק כל הדין דף יד פ"ג) במחלוקת שבין רבי ור' יוסי בעד שאינו בדוק ור' יוסי הוא רבי דרבי כמו שאמר לו רי"ש דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין ור' חמא בר ביסא סבר רבי ריש מחיצתא הוא ושכיחי רבנן קמיה ומתחדד שמעתתא ושם בש"ס מבואר שבהלכה הזאת היה ר' חייל תלמידו של רבי פליג על רבי וס"ל כר' יוסי ומ"מ סבר ר' חמא דהלכה כרבי משום שיש לו תלמידים המתחדד אותו . ולפענ"ד הראיה הזאת היא ברורה כשמש לסברת ההבאות אשר התה סמוכים מעין כל ועיין השו"ת מהרי"ק (ש"ס קט) שמוציא ג"כ זאת הסוגיא לענין אם חריפות עדיף או בקיאות ואם כי שיטתו אשר בקיאות עדיף מ"מ יודה אשר ע"י רוב התלמידים לא יועיל לרב שיהיה בקי יותר כי אדרבה הוא צריך להוסיף להם בבקיאות ואך יועיל לו שיהיה ביכולתו לפלפל יותר ומדייק זאת מן הסוגיא דמדה

לאו למיחרא דאסור לענות על רב דאדרבה אסור לו לשחק שהרי בדיני נפשות אחר אחד מן התלמידים יש לי ללמד עליו זכות שומעין לו . ותלמיד היושב לפני רבו ורואה זכות לעני וחובה לשער אין לו לשחק . אלא הכי אמר קרא שראוי לעשות בענין שלא ינטרו לענות על רב כלומר שדברו הם תחלה ולא משום כבודו אלא שיש לחוש שמא לא יראה התלמיד לחלוק על הרב אח"כ כי יתבייש תחתיו ויכניס דבריו ומפני כך חשבונו לדיני נפשות מתוך חומר שבהם אבל בדיני מתונות אין אנו חוששין כל כך לפיכך אם ראו מתחילין בגדול עכ"ל . מבואר דעתו בפשטות שהוא רק ענה טובה ולא לעיכובא . והנה ברמב"ם ו"ל (פרק יא מהלכות סנהדרין הלכה ו) כתב וז"ל דיני מתונות בעומאות והטירות מתחילין מן הגדול שבדיינים ושומעים את דבריו . ודיני נפשות מתחילין מן האד ואין שומעין דברי הגדול אלא באחרונה עכ"ל . נראה לכאורה שאסור לפלוג על הרב . ועיין בלשוננו הקדוש בפירוש המשניות וז"ל על המשנה בפרק אחד ד"ת . בדיני נפשות אין שומעין דברי הגדול אלא עד לאחר הכל לפי ששם יתחיל הגדול אסור לשארים לחלוק עליו כמו שאמר לא תענה על ריב והוא כתיב רב כלומר מה שדבר בו הגדול בחכמה לא תחלוק עליו ולפיכך אין שומעין דעתו אלא לבסוף עכ"ל . מבואר גם כן שהוא לעיכוב ולא לענה טובה אבל בר"מ נמשא זאת ההלכה עוד פעם אחת ושם מבואר לכאורה כדעת הגיטות ויסק וז"ל (בפרק י מהלכות סנהדרין הלכה ו) ומפי השמועה למדו שאין מתחילין בדיני נפשות מן הגדול שמא יסמכו האר על דעתו ולא יראו ענין כדאין לחלוק עליו אלא יאמר כל אחד דבר הנראה לו בדעתו עכ"ל . מבואר ההיפוך מכפי המשמעות בפרק י"א שם ובפירוש המשניות . ואך לפי המבואר בלשוננו בפרק הזה הבין לשון הכתוב דלא תענה שהוא מודבר לכל הדיינים ביחד שלא יחלוקו על הרב ולכן פירש שהוא רק ענה טובה פן יכשלו בדעתם מפני כבוד הרב . אבל בש"ס בבלי וירושלמי ומפרשיהם נראה להדיא דהכתוב יתפרש כפשוטו שהוא אזהרה ליחיד שלא יחלוק על מופלג שבב"ד ולכן הסברא נוטה שהוא אזהרה ליחיד לבלי יחלוק על הרב ולא ענה טובה ודו"ק כי זה דבר יקר להמעין בלשונות התלמודים ומעניין בדברי הר"מ . והנה הדין הזה לא הובא בשו"ע כלל מפני שזה שייך לדיני נפשות . ואמרתיו לבאר זאת דהנה ח"כף לזה אמר רב שונה אדם לתלמידו וזה עמו בדיני נפשות . ומקשים שם על רב ומתריעים כי קאמר רב כגון רב כהנא ורב אסי דלגמריה דרב הו' אריכי ולסבריה דרב לא הו' אריכי ופירש"י כי קאמר רב דתלמידו נמנה לא אמר אלא כגון רב כהנא ורב אסי דלגמריה דרב הו' אריכי למה ששמע מרבו אבל לסבריה למנא ראות וליש"ש העומדים לא הו' אריכי הלכך גברא בחפזי נפשא הא דאי משום גמריה דשמע חייני כל ישראל נמי ממשא קיבלו ואין אלו טעמים הבנת לבו דניחא אם היתה חמתו מפי רב אחר האי אומר טעם אחר עכ"ל רש"י . העמקתי כל הלשון כי מן הרש"י הזאת תא' לנו מוראות . וכן פסק הר"מ (בפרק יא מהלכות סנהדרין הלכה ו) וכן (בש"ס סימן י"א סעיף ה) דרך אם תלמידו בשעת הדין ועל פיו סומך צריך שיהיה רב כהנא ורב אסי . אבל אם אין תלמידו בשעת הדין אע"פ שהוא תלמידו מונין להם שנים רק שיהיה לו קא' סברא להבין לישא וליתן . עכ"ל המחבר מלשון המרדכי . והנה גם לפי מה דקי"ל דקודם צ"י ורצא אין הלכה כחלל . במקום הרב כאשר מפורש

דנה פ' כל יד שלא הגב לו ולכן ס'ל סדני חפני
 שנתן רביו התלמידים היה בקי יותר מר' יוסי וכן הגב
 לו שחזר התלמידים הוא מתוודד יותר ותמיים המהרי"ק
 בתשו' הג"ל שלענין ההכרעה בין דעה לדעה או בין
 שני תנאים ושני דיינים לרוב חריפות ולא בקיאות והא"ר
 שיהיה הנד בראש שכל ההכרעה שחריפות למי שהוא
 גדול בתנן יהיה לאותה פעם שיהיה אם כדברי ההגהות
 או כדברי הרמב"ם הגה הכל חפני העצם שלישי שיש לו
 תלמידים הוא מתוודד יותר ויש לו שכל להגריע בין דם
 להם ובין דין לדין וגם במקום שיש לו רב שהוא בקי
 יותר מתנו ולכן הרב ותלמידו שהוא מתוודד תנן להם
 בשנים כי עבד הסברא אין על זה שם רב ורק עבד בקיאות
 וכפי הפשט הפשוט אמתא בש"ס (שם דף ג' ע"ב) רבי לא
 שנה ר' מיהא תנן לו אם כי מהרי"ק בתשו' הג"ל שנה
 בזה הברייתא פשוט אחר וכעת יבואר בטוב ההלכה
 המתבשרת בש"ס בבלי וירושלמי פרק אחד דיני תמועות
 ואסור לחלוק על הרב היינו אם בראשית המשא ומתן
 בין היה חולק עם הרב שהרב יש לו קבלה לזכות והוא
 יש לו קבלה לחוב או להפוך בודאי אסור לחלוק ואין
 בדבריו חשש ולהסביר זה הוא על פי מה שהוכחתי
 תחום' (פ"ק דמ"ט דף ו' ע"א) ד"ה פשיטא שמקשים למה
 לן למפשט תשובה סתם בלא הכי פסקין פרק מי
 שהניחא (דף מ' ע"א) ר"ת ור' יהודה הלכה כר' יהודה
 ותמיית דלכן תביא לן הא דסתם דאפילו לתוך דלית ליה
 הלכה כסתם ת"ת חשיב רביס לגבי יחיד וכן הוא
 להדיא בתוס' (ב"ב דף ג' ע"ב) ד"ה גבי תבואה דאם יש
 לנו הכלל דהלכה כסתם הוא יותר דבר ברור ת"א
 דהלכה כרביס לגבי יחיד וסם בתוס' תבואה דשה הכלל
 של מחלוקת ואח"כ סתם דהלכה כסתם לשאר הכללים
 דהלכה כפלוגי לגבי פלוגי וזה ראה ברורה. ועיין שם
 מקובצת על ב"מ (דף ו' ע"ב) בהא דקפן אחד תן המניין
 לחוכן דתביא חירוק על קושיית תוס' שם ד"ה קפן
 ח"ל. ותראה דליבטול ברובא ותיירא הרא"ש ח"ל ואפילו
 כי אחריהם כל דפריש מרובא פריש עשירי ספק חיקר
 אלא שהסורה התיירא ספק זה בלשונן בדכתיב אחרי
 רביס להטות ונהפך האסור להיות ע"י ביטול ברוב
 אבל הא לעולם לא פיקי תכלל ספק עשירי ואתפלא
 על אשר תאמר לא רט לתוך כדברי הרא"ש והלא לפי
 שהא"ר שר מקומות בתוס' (דמ"ט דף ו' ע"א) וב"ב דף ג'
 ע"ב) הלא גם המה ס'ל דהא דאחרי רביס להטות אינו
 דבר ברור ודו"ק. ועיין בספר ט"פ על י"ד (סוף ק"י ס"ק
 י"ג) בד"ה ואי דמסיים ו"ל ולפ"י דהך כל דפריש מרובא
 קא פריש אין עשה ודאי רק ספק וכו' ולא שנה ודאי
 וכן הבשלות רק ספק אמנם הסורה לא אסרה ספק זה
 כג"ל תש"כ תה שגשג עד לאחר הספק הא הא ג"כ
 בספק בתקדים ובאותו הספק לא הותרה הסורה כלל
 עכ"ל תבואה מכל האמור שהרוב ע"פ ההכרעה לא
 חיקר דבר ברור לא כן הדין דהלכה כפלוגי דהא דבר
 ברור דם חלוק בין מה דק"ל דהלכה אחר הרבים
 דהוא אך מזה הסברא וההכרעה ולא דבר ברור אבל
 בתקום שאנו אומרים הכלל הלכה כפלוגי לגבי פלוגי
 הגה הוא דבר ברור. ואף כי מה שאנו אומרים הלכה
 כרביס הוא תן הסורה ומה שאנו אומרים הכללים
 התבואה בש"ס (שם דף מ' ע"א) הלכה כר' יהודה
 לגבי ר"ת וכו' ויסי לגבי ר' יהודה הגה זה הוא מדרבנן
 (פי' ת"א. ופי' שם סוף הל"ל) ת"ת הוא דבר ברור שזה

האגא או האמורא אוקתיה אחריה בזה עבד שבענו שכל
 שעת הש"ס במקום שחלק עליו כוון אל ההלכה והאמת
 ולא בהכרעה לבד וכמו שאנו רואין בהכלל שיש לנו דלכה
 כביתא הגה הוא ג"כ שלא מזה ההכרעה כמו אחר
 רביס להטות ורק הוא דבר ברור וראיה לזה דהגה בספר
 יד תלמי (בסימן קסג) תביא דברי הרא"ף להדיא בקדושין
 דף תרמ"א ע"א דפסק כרבינא עבד רב ושמואל ואבי
 ורבה מטעמא דהוא בירא וכן הביא ממה מקומות בה"ל
 הרא"ף דס"ל כן וכן תלמיד פסקי הרא"ם בכל שעות הש"ס
 לפסוק כביתא גם ביחיד עבד רביס ואף הכנה"ל של
 י"ד הדפוס בסוף ספר קול בן לוי שבסימן ח"ב ס"ל
 דלא אמריק הלכה כביתא ביחיד עבד רביס. אבל כולם
 מתפללים עליו וזפה אחד סוברים כל הגאונים כמו
 שביארנו וכן הביא הפמ"ץ בהקדמתו ל"ד בכללים אות
 ח' בשם הכנה"ל עלתו לאורח חיים דגם האנו עלתו סובר
 דמה דק"ל הלכה כביתא הוא ג"כ ביחיד עבד רביס.
 וא"כ בהא דהלכה כפלוגי לגבי פלוגי אם כי ואו רק
 ביחיד עבד יחיד ולא עבד רביס עיין ברי"ף פרק הניזקין
 אבל ת"ת בתה דהלכה כמותו הוי הדבר ברור כמו הכלל
 דהלכה כביתא שהוא יותר ברור מאשר לנו מרביעין
 מזה רביס כן בזה דהלכה כאחד לגבי חבירו הוא דבר
 ברור אשר הדעה המוגהת כמות דליתא דמי ודו"ק.
 ועיין ביד תלמי (בסימן קא) דתביא בשם הרא"ם פרק
 האשה שפלו בתמא שומרת יבם דהלכה דאבי ורבה
 סתמין אצ"ל דא"ר אמורא דקאמר כותיה דאבי וכן
 מתבאר מדברי הב"מ (פרק ה' מהלכות רוח הלכה ד') אבל
 זה חוקא בלתי ברור ולא בשאר פלוגות. ועיין ב"ש"ס
 פרק כל הבשר והא"ר שיהיה אבל ביחיד עבד יחיד במקום
 שיש כלל דהלכה כמותו כמו הלכה כרביס מתבירו והלכה
 כרביע מתביר ואין דהלכה כאחד לגבי חבירו הגה זה
 הוא דבר ברור ולא הכרעה ודו"ק כי וא מקצוע גדול
 בהלכה האת אשר לנו עוסקין בה :

(ב) ודנה לדבר תוס' (ב"ב דף ג' ע"ב) ובש"ס
 (פ"ק דף ו' ע"א) שהבאתי לעיל לחלק
 בזה שדברנו תלמי ח"ל סעד מלשון הרמב"ם האבא בתורת
 הבית הארוך (ר"ס דף ו' ע"ב) ח"ל כתב הרמב"ם ו"ל דהא
 איבא חזקה דאורייתא דבהמה בחייה בחזקה אסור פומדת
 וכן הדין היה שלא תלא מחזקה אלא בדיעה ודאית
 ולא שנסמך על הרוב אלא תשובה קולא דבהמה לא
 אחרעא שיהי שחוסה לפניהם סתמין ארובא ודי אם נסמך
 בכך היכא דליתא קמן ע"ש. תבואה מלשון דכלל דיני
 הסורה שאנו מכריעין מזה הרוב הוא אינו דבר ברור
 ויש לי ספק לדבר הרמב"ם מלשון הש"ס (מה פרק כל יד
 דף י"א ע"ב) דאמר ר' יוחנן בשלשה דברים הלכו חכמים
 אחר הרוב ועשאו כדודי יע"ש תבואה דכלל הדרכים
 אחר הרבים מזה הרוב הוא אינו כדודי ודו"ק אבל בהא
 דק"ל דהלכה כפלוגי לגבי פלוגי הוא בחזקה וק"ל סוקלין
 ושורפין על החזקות ועיין ש"ס (קדושין דף פ' ע"א) אחר
 ר' יוחנן מלקין על החזקות סוקלין ושורפין על החזקות
 וכן הוא בר"מ (פרק ה' מהלכות אסורי ביאה הלכה ג' ופוס"ס
 סימן י"ב ע"א) ובכאן הוא ג"כ שהביתא תנא חזקה לזה
 האש שכלל מקום שחולק עם שבענו דהלכה כמותו ואם
 כן הוא דבר ברור ולא מעט הכרעה ואחרי שטבאר
 בש"ס (שם דף ש' ע"ב) מחלוקת רב חסדא ורב הונא
 בשני עדים המכחישים זה את זה ויחד האנו ס"ל דזה בא
 בפני